

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Pályá-
zatok felvételnek: Budapest, Sip ucca 10.
— Hirdetések díja előre fizetendő. —

Pásztói Aut. Orth. Hitközség.

A megüresedett kántormetszői
állásra pályázatot hirdetünk. Az
állásra három elismert tekintélyű
orth. rabbittól képesítést nyert ש"ב
שר"ב מומחה egyének pályázha-
נאק Csakis elsőrangú תולתה
ק"נ-ק, kik kellemes előadói ké-
peséssel bírnak, jöhetnek komo-
lyan figyelembe. Javadalmazás:
200 pengő havi fix fizetés, szabad
szép lakás és a szokásos mellék-
jövödelmek. Próbaelőadásra kizá-
rólág csak a meghívottak bocsát-
tatnak és az utiköltség is csak
ezeknek lesz megtérítve.

Wohl Sándor, s. k.
elnök.

Kundmachung

Wirkungsvolle דרושה in deut-
scher Sprache für jede erdenk-
liche Gelgenheit wie zum
Beispiel **Barmizvo, Chasen-**
ne u. s. w. Gasi-u. Antrittsre-
den verfertige von Fall zu Fall
zu massigen Preise, unter Dis-
cretion. Honorar von 5 P auf-
wärts, 50 H. Portó recomman-
dirt im voraus erbeten. — Mein
אשראל auf Perek, Pr. is: 1.20.

Rabbiner Israel Braun

Budapest, Szövetség ucca 43
Érdeklődés alkalmával válaszbélyeg
mellékelendő. A dróse-ért járó tisztelet-
díj előre küldendő be.

בס"ה

הנני בא זה בבקשה אל אחי בני ישראל
רחמנים בני החמנים ובפרט לתלמידי מרן זצ"ל
מאוסדארף אשר גם אני אחד מתלמידיו
שיעשו עמי אות לטובה כי בעוק עתים הללו
ירדתי מנכסי לגמרי וחזרתי לא יגונה ועתה
אני עם משפחתי ה' ילדים היו מחוסר לחם
ר"ל וכל המרהם ירוחם מן השמים. הכספים
ישלחו תחת סימן "ת"ח עני" אל המערכת.

מצאתה גדולה למחברים ומציאי לאור!

ארבעה צדדים ברבנות 0 (נמע שורק) מחיר
באלף עקסמפלרים מ"ח סענא. ופי צדדים
בתבנית 8 מחיר צ"ן סענא. (אותיות רשימי)
Katzburg Salomon könyvnyomdája, Buda-
pest, Dob-utca 28.

Apró hirdetések

Hirdetési díjazás: minden szó egyszeri
beiktatása 16, vas- tagon szedett betűkből
32 fillér. Állást keresőknel szavankint
13, vas- tagon szedett betűkből 26 fillér.
Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII.,
Sip ucca 10. — Jelíes levelek kettős bo-
ritékban válaszbélyeggel ugyanoda inté-
zendők. — Apróhirdetések csak a díj elő-
zetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZONEGY ESZTENDŐ óta
közvetít házasságot Nagy Jenő
Rákóczi-ut 57.b. — Telefon (cég-
nélküli levelezés).

HÁZASSÁGOKAT eredményesen
közvetít szigorú diszkreáció mel-
lett Rothstein Dávid, S. A. Ujhely,
Kossuth Ferenc u. 3.

INTELLIGENS, écsinos, 23 éves leány
némi hozománnyal, foglalkozással
férjhez menne. Feltétlen intelligens,
komoly gondolkozású orthodox
fiatalemberek irjanak „Ismeretség
hiányában“ elígére.

CSODASZÉP, vallásos, művelt 20
éves leányomat férjhez adnám
biztos existenciával bíró szigo-
ruan vallásos, talmudtudós fia-
talemberhez. „Előkelő család
10 000“ jelígére.

NAGYOBB vidéki városban, egy
modern, villanyerőre berende-
zett, jóme etelű orth. kóser sza-
lámigyár üzlettel eladó. Cim
megtudható a kiadóban.

GYAKOROLT okl. tanító magánis-
kolát létesítene oly vidéki orth.
hitközségben, ahol erre szükség
mutakozik. Erre vonatkozó szíves
értesítéseket kérem „Magániskola“
jelígére e lap kiadóhivatalába.

ELHAGYATOTT vallásos özvegy-
asszony, apró gyermekekkel,
támasz nélkül, ezután könyö-
röz a hitles vérekekhez adomány-
ért. „Bentaire özvegy“ jelígére.

KERESEK egy jó házból való ügyes
fiut tanulónak fűszer és vegyes
üzletembe. Cim: Klein Jakab,
Kiskőrös.

PARÓKÁT tartós hullámokkal
(präparált) hajból legolcsóbban
készít Teitelbaum Helén, Miskolc
Szentpálvi- u. 1

MESZ, hófehér, fával égetett,
(Élesdinél szebb); TUZIFA, min-
denféle tűzifa kapható, Polliák
Zsigmondnál, Debrecen.

SZOMBATTARTÓ szerényigényű
üvegességéd, perfekt képkeretező
és építletüvegöző állást keres.
Friedmann Miklós, Tállya.

FIATAL rőfös- és divaláru segéd
jó referenciával állást keres. „Jó
eladó“ jelígére a kiadó.

SÍRKÖVEK minden kivitel-
ben legolcsóbb gyári áron
Schreiber Jakob
villanyerőre berendezett
sirközemében Debre-
cen, Hunyadi-utca 14.

ÉRETTSÉGIZETT, tehetséges fia-
talember teljesen árva bármilyen
állást vállal, fizetés nélkül is,
ahol ellátást kap. Cim kiadóban.

VADONATUJ 8000 km-t futott Pöszö,
négyülékes, 5 liter benzinfogyasz-
tással, 3500 pengőért eladó. Ked-
vező fizetési feltételek. „Automo-
bil jelige.

ÖREG beteg özvegyasszony elhagyot-
tan, könyörög hittestvérei támoga-
tásáért. Budapest, VII., Telep- u.
68. ajtó 3.

ALLÁSNELKÜLI fiatal leány sürgő-
sen bármily munkát elvállal. Özv.
Fischer Ferencné, Budapest, X.,
Ujvidéki- u. 3. Augusztá barakk.

TÖNKREMENT terménynagykeres-
kedő állást keres. Menne raktár-
noknak, melámednak, bárminek.
„Miczvó jelige.

KÉRESKEDELMIT kitűnően vég-
zett fiatal leány szombattartó
állást keres. „Szerény igényű“
jelígére.

BÁRMILYEN munkát vállal gyári
munkásnő, ki nélkülözések közt
tengeti életét. Özv. Müller Gyu-
láné, Pongrác ut 7. Augusztá-
telep 142.

Katzburg Salomon könyvnyomdája

Budapest, Dob ucca 28.

Elvállalja mindennemű nyomtatvá-
nyok elkészítését. — Specialista
héber nyomtatványokban.

מקבל לדמיים ספרים בול ובתנאים קלים.

Schück

orthodox fiuinternátus
Budapest, Kertész- u. 32.

Bennlakó diákok szeretetteljes
gondozásban részesülnek.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Hoffmann és Társa könyvnyomda.
Budapest, VI. Proféta ucca 7

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:
Groszberg Lipót ז"ל

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: J. 425-90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

SZERKESZTI:
Groszberg Jenő

Nyílt levél Hartstein Lajos urhoz, az orth. izr. központi iroda ügyvezető alelnökéhez*

Alelnök Uram! Azt a kijelentést,
hogy „ha ellenzék nem volna,
teremteni kellene egyet nemcsak
a politikában, hanem minden kö-
zületben lehet és szükséges irány-
adónak elismerni. Ahol nincs el-
lennvélemény, ott nincs igazi élet,
mert amíg emberek vannak, addig
véleményeltérők is lesznek s
így, ha egy testületben minden
egyhangulagtörténik, az nem any-
nyira annak a jele, hogy minden
nagyszerűen megy, hogy nincsen
kivetni való, hanem inkább an-
nak kórtünete, hogy nagy az in-
dolencia, a közömbösség, vagy
pedig megerősödött az a rezignált
vélemény, hogy ugy sem érdemes
beleszólni, ha a hatalom birtoko-
sai azon a nézetet vannak, hogy
csak hódolat illeti őket, nem pe-
dig kritika. Alelnök Ur! Önnek
mint kiváló talmudtudósnak talán
nem is kell mondanom, hogy a
zsidóságban mindig megvolt a
véleményszabadság. Hát mi más
a gemórebán előforduló vitatko-
zások, mint a legjobb tudomás és
meggyőződésből felépített véle-
mények összecsapása, a melyeknek
eredménye azután az igazság.

Azt hiszem, hogy Ön is ezt az
elvet vallja és nagyon szívesen
veszi, ha egyes viszásságokra
felhívják b. figyelmét. Hiszen, ha
a politikában nem sokat ér a fej-
bólintó Jánosok éljenzése, ugy a
zsidó közügyek vezetésében nem
lehet értékes „az omént-mondó
Jajnek sekajech-je“.

Amit mondani akarok, össze-
függésben áll a lefolyt orthodox

* A vélemény-szabadság kedvéért, köz-
readjuk a hajduböszörményi orth. hitköz-
ség kiváló elnökének levelét, melyért a
felelősséget teljes egészében ő vállalta. Az
egész affér egyébiránt az Iroda nagyér-
demű ügyv. alelnöke egyik szóbeli nyilat-
kozatának félreértéséből eredt. — Szerk.

nagygyűléssel. Mivelhogy nem
lehettem jelen a gyűlésen, a sajtó-
közleményekre vagyok utalva s
velem együtt sokan, akiknek körü-
lményei esetleg megengedik, hogy
a nehéz viszonyok mellett is fog-
lalkozzanak kelál-ügyekkel. A
szóbanforgó nagygyűlésen egy ügy
került szóba, amelyet a „Zsidó
Ujság“ — mint olvastam — sze-
liden és a neológ hetilap — mint
hallottam — schneidig módra irt
meg, a lényegben azonban a köz-
lemények egyeznek.

Egy hét mulva azután egy ismer-
rösöm jóvóltából váratlan fordulat
tett csodálkozóvá. Nevezetesen
ismerősöm, akivel szemben én
kötelességszerűleg megvédem min-
denkor az országos vezetőség tény-
kedéseit, gunyos mosollyal oda-
adta nekem a neológ hetilap leg-
utóbbi számát, hogy olvassam
csak. Kezdtém olvasni. Szó van
egy szegény asszonyról, „aki vala-
mikor bálók ünnepeit táncosnője
volt“. (Ez talán csak nem érdeklé
az orthodoxiát.) Lapozom tovább:
Szó van Mendelsohn Mózes kar-
rierjéről, amely „a zsidó tudás
szövétnékét indította el“. (No ez
sem orthodoxoknak való olvas-
mány, hisz a nagy Chászám
Szajfer már kimondta a Mendel-
sohnról szóló lesujtó itéletét.)
Menjünk tovább: szép képek
vannak benne a dohány uccai
templom továbbépítéséről. Azt is
megtudtam a lapból, hogy egy
zsidó operaénekesnő szép, szőke
és emeltett fiatal — mindezt igazán
„fontos“ az orthodoxoknak meg-
tudni . . . de mégsem tudom,
miért mosolygott a lapot kölcsönző
hítsorsosom olyan kájanul? Végre
a táncosnő, az operaénekesnő,
Mendelsohn és a dohány-uccai
templom után olvasom a lap 12.

oldalán, hogy az orthodoxia ve-
zetősége kibocsátott egy hivatalos
nyilatkozatot, amelyben megállá-
pitja, hogy az említett nüanszbeli
eltérésben a neológ lapnak van
igaza Megd rzsöltem a szememet,
még egyszer elolvastam s most
már megértettem hillelem gunyját.

Alelnök Ur! Kénytelen vagyok
ezek után felvetni a kérdést:
helyes-e ez? Lehet-e így az or-
thodox tömegekben orthodox ön-
érzetet nevelni? Azon i juságunk
előtt, amely nem járt jesivát, rab-
bijaink szónoki készsége, az or-
thodox sajtó érdeklődésének köre,
templomaink külseje ugyis szegé-
nyesnek, tökéletlennek tünik föl a
neológia ilyen intézményei mel-
lett. Hogy mi a különbség külső
tetszetőség és belső örök zsidó
érték között, azt orthodoxiánk egy
része már sajnos nem tudja. Való-
e tehát hivatalos nyilatkozatok el-
helyezésével hechert adni ennek
az iránynak? Vagy ezzel az or-
thodoxiát a Mendelsohnnal, a bál-
királynővel és az operaénekes-
nővel kapcsolatban szalonképessé
tesszük az egyetlen orthodox
organummal szemben, mely ugy
a cionizmust, mint ezeket is
határozottan negligálja?

Alelnök Ur! Nyugtassa meg az
orthodox közvéleményt azzal, hogy
az orthodox központi iroda nem
nyilatkozott, mert nem nyilatkoz-
hatik hivatalosan neológ lapban,
mert ha így volna, akkor ez a
szellemi unifikáció egyik szelid s
azért annál nagyobb óvatosságra
intő módja volna.

Hittestvéri tisztelettel
Grósz József,
a hajduböszörményi orth.
hitközség elnöke.

Rappaport-Hartstein Mayer

Még két hét előtt említést tettünk tudományos munkálkodásáról, megemlítettük pompás héberséggel s alapos erudícióval megírt, a Ramban-ról szóló életrajzát és hozzáfűztük az óhaját, hogy „a Mindenható juttasson neki teljes gyógyulást” és ime most közölünk kell hirtelen elhunytának hírét, amely a várva-várt gyógyulás reményét gyászba borítja.

Rappaport-Hartstein a hazai orthodoxia egyik nagy értéke volt.

Elgondolkodván közállapotainkon, talán sohasem volt olyan időszak, amikor Rabbi Simajon ben Jajchoi szava: „Körülnéztem s ime az emelkedettség fiait kevesen vannak”. („Roisi bené alijó vehiné meáim” Szúko 45.) mint most, amikor az emelkedettségnek, a nemeslelkűségnek, a belső vallásosságának, a teljes harmóniának, az ideálizmusnak a való élet őszinte megítélésének egyik fia dől ki. S mi szomorkodva kérdezzük: ki hoz nekünk hozzá hasonló? Olyan egyéniség volt, amelyet bölcsünk úgy jeleznek: „eskajl”, minden jót magában egyeztető, vagy úgy: *ásré jafáldaj* „űdv a szülőjének”, vagy úgy: *kü-pász rajchlim*, a nemes illatszerek tárháza. Nagyon kevesen vannak, akik a hazai orthodoxiában magában egyesítik hozzá hasonlóan Tóra-tudást és műveltséget, legintranzi-gensebb vallásosságot és legkonci-liánsabb toleranciát.

Azt írjuk, hogy a való élet őszinte megítélésének fia volt s azt láttuk nála a Zsidó Ujsággal kapcsolatban. Látta a való életet s tudta, hogy

sajnos, elmúltak a régi idők, amikor a leányok a techino-nál és a fiúk a széfernél ültek *kizárólag*, s így rendkívül fontosnak tartotta az újság-olvasás korszakában, hogy az ortho-doxiának legyen lapja, amely elejétől végig minden számában az orthodoxia szempontjait domborítja ki.* Megigérte nekünk, hogy egész sége helyreállítva e meggyőződésének az egész országban hallható módon kifejezést fog adni, mert nézete szerint modern korszakban a sajtó modern eszközeivel kell küzdenünk az ősrégi igazságokért, a Tóra az orthodoxia örök követelményeiért.

Mint Aron főpap leszármazottja megvalósította ősenek jellemvonását: „békében s egyenességben járt” („*besólamj üvemisajr hólach ití*”) de tudott erélyes szavakat is hangoztatni, ha kellett. Erre példa épen a „Zsidó Ujság”-ban megjelent cikke egy kínos orthodox ügyben. Ijav-val szólott „egyet mondtam s nem másítom meg” („*áchász dibárti velaj ásáne*”), bátran kitarott az álláspontja mellett a személyes meg-

(* A Zsidó Ujság megindulásakor 1925-ben a köv. (héber) levelet intézte I tenben boldogult szerkesztőnkhez, Groszberg Lipóthoz z. c. l., ki egyik leginimebb barátja volt:

— Örömmel üdvözlöm a lapozómat. Egy orth. zsidó organum hiánya már rég észlelhető és így Neked, mint régi mesternek ezen a téren, csak gratulálhatok. Nem szorul bizonyításra, hogy egy orth. zsidó ujság, mely az események tárgyilagos megítélésénél valódi, hamisítatlan i-tenfélelemmel és a szent Tóránk szem előtt tartásával jár, határozottan közérdeket képez. Azon meggyőződésben, hogy hírlapod szívesen látott organum lesz minden orth. házban, vagyok régi barátsággal őszinte híved Hartstein Mayer.

támadtatások dacára.

Amikor a főpap a kiengesztelés napján felolvasott a Tórából, azt mondá: „több van ide írva, mint amit felolvastam”. Rappaport Hartstein életének könyvébe is több érték van beírva, mint amit itt felsoroltunk. . . Hálánk s tiszteletünk kíséri nemes barátunkat az örök létbe. . . S most átadjuk a szót két, egyéniségét közelről ismerő, férfinak:

I.

Hétfőn reggelre végtelen szomorú hirre ébredt Sátoraljujhely zsidó közönsége. Szájról szájra adták tovább a lesújtó hírt, hogy *Reb Méir Eliezer Hartstein* nincs többé. Az elmúlt éjszaka visszaadta nemes és tiszta lelkét Teremtőjének. Hosszabb idő óta beteg volt, sőt súlyos beteg, de miután időközben állapota jobbra fordult, valósággal megdöbbenést keltett a bekövetkezett halálának híre. Hogy ki volt Hartstein Mayer, azt nemcsak Ujhelyben vagy Magyarországon tudják, de a diaszpóra egész zsidósága előtt, amely zsidó irodalommal foglalkozik, ismeretes volt jóhangzású neve. Korai halála nemcsak Magyarország orthodoxiájára, amelynek kimagasló alakja, a központi bizottság tagja volt, Frankl Adolf elnök bizalmasai közé tartozott, jelentősen pótolhatatlan veszteséget, hanem szerény nézetem szerint, az egész világ tóratudománnyal és zsidó irodalommal foglalkozó zsidóságában is nagy űrt hagyott maga után. Mert Hartstein Mayer a szó szoros értelmében vett *talmid-chóchom* és nagyműveltségű férfit volt. Mély vallásossága és magas

intelligenciája összhangban volt nagy tudásával. Minden szabad idejét a Tan ápolásának szentelte. Nagy és hasznos irodalmi munkásságot fejtett ki. Az „Ajcár Jiszroél” héber enciklopédiában, amelynek társszerkesztője volt, között értékei világnevet szereztek neki. Gyönyörű héber nyelven írt. Specialista volt a *Ramban* életrajzát tanulmányozásában, akinek életrajzát megírta. Sokat várt még tőle a tudós világ. Tulkorán érte el a könyörtelen halál. Alig 57 évet élt. Összekötésben állott a világ jelentősebb tudósaival, akik igen magasra becsülték irodalmi munkásságát.

Egyéni vonatkozásban kiemelendő szigorúan vallásos életmódja, puritán jelleme, igazi példátlan szerénysége és mint *Ahárajn hákajhén* ivadéka, mindig csak a békét kereste és előmozdította. Az „*Ahóvász Jiszroél*” a zsidóság önzetlen szeretete minden cselekedetében megnyilvánult.

E sorok írója benne egyik legmeghittebb barátját veszítette el. „... צר לי עליך אחי — nagy az én fájdalommat, testvérem, — kedves voltál nekem nagyon, fölülte csodás volt nekem a Te szereteted” — ismétlem én is a jajnoszon ba-

rátja elvesztését sirató *Dóvid Há melech* bánat szavával.

Temetése a város zsidóságának imponáns részvétele mellett folyt le a szefárd hitközség imaházából, a megrendítő *hakofo*-szertartással. Meisels Dávid a szefárd hitk. fő-rabbija, Győrben lakó fia: Hartstein Abele és végül Dick Hermann az orthodox hitk. alrabbija megható, könnyeket fakasztó beszédekben adtak a mély gyásznak és mérhetetlen veszteségnek kifejezést. Áldás emlékére! — תנצבה

Alexander Vilmos.

II.

Az elhunyt a hagyományt, nemes s.-a.-ujhelyi zsidóság prototipusa, amilyenek már csak sajnos kevesen vannak. Sarja az ősi Rappaport családnak, mely 200 évre tudja visszavezetni honosságát Zemplén-megyében. Már apja is Reb Abele Hartstein alapító és vezető tagja volt a sátoraljujhelyi szefárd orth. hitközségnek és mikor halálát közelíteni látta, megfogadtatta fiával, hogy szombat és ünnepnapokon a chaszideusoknál szokásos kaftán és strámliban fog templomba járni. Európai műveltségű férfit, aki a héber tudományokban az ország határán túl is nagy és előkelő hírnévnek örvendett. Hitközségének

Ceres-ételzsir

a szokott kiváló minő-orth. ségben minden fűszer-csemege- és élelmiszer-üzletben kapható.

Hutter József szappangyár
Olajipar részvénytársaság
Budapest, Erzsébet-körút 6.
Telefon: J. 461—92, 93, 94. J. 408—92

hosszu ideig elnöke, mindvégig úgy annak, mint a chevra-kadisa választmányának egyik legbuzgóbb tagja volt. Soha egy ülésről indokolatlanul el nem maradt és szava döntő sullyal birt mindhárom ujhelyi hitközség tagjainál. Vallásosságánál nagyobb talán csak szívósága volt. Szegények, árvák és özvegyek gyámoltója, puritán jelleme, kedves, koncilians módora, szerénysége, közkedveltté tette minden rendű és rangú polgára előtt a városban.

Vasárnap este, váratlanul, az estéli ima elmondása közben szűnt meg nemes szive dobogni, itthagya árván hűséges hitvesét, — ki utolsó percig igazi és szájil módon ápolta — és ősi hitűségben nevelte gyermekeit. A levájen jelen volt mindhárom hitközség zsidósága, mert mindnyájan érezték azt a nagy, pótolhatatlan veszteséget és fájdalmat, amely bennünket és velünk együtt az egyetemes orthodoxiát ért ezzel az igazi derék chászid halálával. Dr. Székely Albert.

Figyelem!

Orth. *עֵטֶרֶם* nyílik meg Budapesten augusztus 18-án. Magyar és francia konyha. Izletes ételeinek figyelmes kiszolgálását többéves svájci gyakorlat biztosítja.

Richter Nővérek Holló-u. 12. szám első emelet.

Wesilla mosószert mindenütt

Antilop a nagy divat

Saját készítmény

Kígyó- és egyéb különlegességek

Abbé-cipő világos drap 17.80

Lakkcipő divatforma 17.80

Angol szandafette 9.20

Kígyócipő igen divatos 27.80

Divat-szandalette 14.80

Fonott bocskor 7.80

Vidékre utánvétellel

GULIWER CIPŐHÁZ RÁKÓCZI UT 1

Csak Goldberger-festőt használunk!

Reiner Károly Részv.-Társ.

textil-bizományi nagykereskedés

GOLDBERGER SÁM.F. és FIAI RT

bizományi üzlete

Uj helyiségei: VI., Vilmos császár-ut 15.

(a Bazilikával szemben).

Uj telefonszám: Lipót 962—53.

Sürgöncim: Reingold.

Hittestvérünk! Csak szombattartó cégnél vásároljon! **Posztó, divatszövet, szabókellékek** áruháza nagyban és kicsinyben. Különlegességek uri- és női-szövetekben. — Billiárd- és játékasztal posztó. E díszelőinknek 5% engedmény. — **Seldner Lipót** áruháza Budapest, Kertész-u. 43. Tel.: J. 450—87.

Hygienikus, egyszerű, olcsó **Mikve-berendezéseket** és központi melegvízfűtéseket (5 kg. kox-fogyasztás naponként), készít, alakít, javít, **Gyenes Antal** központi fűtés-, vízvezeték-, csatornázás és fürdő berendezési vállalata, **Debrecen**, Arany János-u. 27. Telefon 9—37.

A szerencse . . .

Rollerék orthodox zsidók voltak s így nem engedték volna meg, hogy leányaik nem vallásos társaságba járjanak állandóan. De hát megnyílt a teniszpálya s ott-hon annyit olvasták a lapokban, milyen fontos a sport, hogy beleegyeztek, hogy leányaik is elfognak menni teniszezni. Vilma és Elza, kik úgy szerettek aludni, reggel 6 órakor már a pályára indultak. Néha kétszer is napjában. Mindig jó kedvűen jöttek haza.

A mama kellemes megnyugvással vette tudomásul, hogy lányai kevés költséggel kellemes szórakozáshoz jutnak.

Elzát nemcsak a tenisz egyedül vonzotta a pályára, hanem inkább a társaság. Ott jött össze a város sportoló ifjusága, férfi, nő, valláskülömbőség nélkül. Különösen most, a nyári szünidő alatt jött nagy társaság össze. A főiskolai hallgatók mind itthon voltak, ezek különös jókedvvel jártak ki a sportpályára. Ha néha eső is lepte meg a hangosan játszó társaságot, az nem lohasztotta le a jókedvüket. Ellenkezőleg! Ilyenkor a fedett csarnokba vonultak, és ott egy-két órát énekléssel és mindenféle tréfával töltötték el. Szunyog Béla ügyvédjelölt és Roller Elza mindig egy csoportban játszottak. Eleinte véletlenül, de később már keresték egymást. Aztán már nem is a sportért, hanem inkább egymásért jártak ki a sporttelepre.

Vilma figyelmeztette nővérét. — Elza! hová fog ez vezetni? Elfelejtetted, hogy orthodox zsidó leány vagy?

— Csak ártatlan szórakozás! Béla oly művelt, kedélyes fiatalember, hogy élvezet szavait hallgatni. Azonban mégis kérlek, hogyha csak egy kicsit szeretsz, ott-hon ne szólj egy szót sem.

Vilma lassankint rájött, hogy itt már mélyebb érzelmei vertek gyökeret, kérte Elzát, hogy szakítson Bélával.

— Csak nem várod, hogy egy keresztény fiatalember vegyen el?

— És aztán? Wald Flórárt is keresztény ember vette el, a Pista, és nem történt semmi baja, sőt nagyon boldog asszony lett belőle. Férje gazdag, elökölő. Miért ne lehessen énbőlőlem Dr. Szunyog ügyvédné; ő kijelentette: alig, hogy leteszi az utolsó ügyvédi vizsgáját el fog venni.

Vilma figyelmeztette, hogy vallásos zsidó szülőknek egy ilyen lépés kimondhatatlanul fájni fog,

ezt ők rettenetes csapásnak fogják tekinteni.

— Ne hidd! Csak eleinte lesz az nekik — a világ miatt — kellemetlen, de később be fogják látni, hogy jól tettem. Mint szegény zsidó lány, ki fog elvenni? Legfeljebb egy falusi szatócs vagy egy szegény iparossegéd, aztán vesződhettek egész életen át. Így pedig boldog asszony leszek.

Elza! — könyörgök neked, térj észre, a boldogság I-ten kezében van, és te boldog lehetsz alacsonyabb rangban és kisebb vagyonnal is.

Elza meg akarta nővérét nyugtatni: Bár keresztény lesz a férjem, azért én jó zsidó maradok. Péntek este gyertyát gyújtani, Jonkiperkor pedig böjtölni fogok.

A fiatalok megbeszéltek, hogy a dolgot egyelőre szigorúan titokban tartják és csak a következő iskolaév végén, amikor már Béla teljesen végzett lesz fogják az eljegyzést nyilvánosságra hozni. Lassanként elmúlt a nyár. Megkezdődtek az iskolák.

Egyik péntek este vacsora után Elza sétálni hívta nővérét. Seta közben elmondotta, hogy Béla ma este 10 órakor utazik el és most kimegy az állomáshoz, hogy tőle újra elbucszhassék. Mindketten az étteremben várták meg a vonat indulását. Az étterem tömve volt, az iskolaév kezdetén igen sokan utaztak. A nagy embertömegtől, a forró italok és ételek gőzétől az étteremben oly meleg lett, hogy Elza izzadni kezdett. Egyszerre berobogott a vonat, mindenki sietett beszállni.

— Menjen már! sürgették Bélát és kisiettek a perronra, hol hűvös őszi szél suhogott végig, mely teljesen átjárta az emberek testét. Béla elutazott, Elza nővérével pedig haza ment. Elza lefeküdt, de nem tudott elaludni, feje fájt és lázas volt. Másnap az orvost kellett hívni és az orvos rendelkezése, ki meghűlést konstatált, ágyban maradt Elza. A betegség azonban huzódott és a tanácskozásra összejött orvosok nem tudták a bajt megállapítani. Elza hol jobban, hol rosszabbul érezte magát. Ha egy hétig fenn járt, utána két hétig feküdt. Így ment ez egész december elejéig. Ekkor az orvosok tüdőgyulladását konstatáltak. A beteg állapota naponként rosszabbodott. Nővére mindig mellette volt és folyton biztatta, bátorította. De Elza bágyadtan leintette.

— Hagyj el! Tán jobb így. Én

megérdemelem a sorsomat.

Pár hét múlva Elza meghalt.

Szunyog Béla haza jött ujévi szünetre. Ép a temetés napján érkezett. Vilma ezt megtudta, azonnal felkereste és nagyon kérte, hogy a temetéstől tartsa távol magát. Szunyog, ki szíve mélyéből szerette Elzát, megsiratta elvesztett menyasszonyát és még az nap vissza utazott a fővárosba. S az egész menetben csak Vilma lelkeiben pereget le az események a teniszpályától a vasuti perronig.

Ismét kitavasodott, a fák újra zöld köntöst öltöttek, a virágok kifakadtak és illatoztak, újból hangos lett a sporttelep. Vilma nem ment ki, bármennyire is hívták barátai és ismerősei.

— A sportolás nem mindig használna a testnek, de a léleknek ártalmára lehet — gondolta magában. Szórakozását a házkörüli foglalatosságban és a vallásos cselekedetekben lelta. Egy Szükszós félütnepén eljegyezte őt egy szolid, vallásos fiatalember, chanukára már az esküvő is megvolt. Rollerék visszavonultak az üzletől, melyet vejüknek adták át. Vilma megelégedett és nem cserélne egy doktornéval sem. Rollerék leányukkal egy házban laknak és nagy lelki megnyugvással gyönyörködnek leányuk boldog családi életében. . . . Csak néha, néha elmereng Vilma, sóhaj száll szívéből s egy titkolt könny perog le szeméből. . . . Könnyet s sóhajt áldoz az ő hugának, aki oly gyorsan elment, pedig csak egy meggondolatlan gondolat volt az egész. . . .

Nem mondja el senkinek. . . . csak ha majd kis leánya lesz, elmeséli neki az »Elza néni« esetét. Hadd tanulja meg a kisleány: mienk a vallási kötelesség, I-tennél a szerencse.

Lóvy Herman, Érsekujvár.

A tejes napokra

Or. h. כשר sajt, vaj, turó, tejföl, dobozos ementháli, valódi svájci ementháli, Ceres kokuszvaj, legolcsóbb és legmegbízhatóbb beszerzési forrása. — Árusítás nagyban és kicsinyben.

özv. Schlanger Bertalanné
Budapest, Laudon-u. 7.

Tel. Aut. 126—72.

— Naponta postai szétküldés. —

Höfehére csak Wesilla mos

Wesillamosás a legtakarékosabb

Mátajsz-Mászé heti szidra

Irta: HALÁSZ FÜLÖP

»S, ha valamely nő fogadalmat tesz az Örökkévaló tiszteletére fiatal korában és atyja hallja fogadalmát és hallgat, akkor érvényesek minden fogadalmak.«

Izrael népe is ilyen nő. . . .

Nézzétek csak a népet fiatalisága diszes pompájában. Magasztos hivatás sugárkoronája tündököl nemes arculatán. Dicső nagy alkotásokra, az emberiség életfelfogásának és életmódjának megváltoztatására volt elhivatva ez a nép. »Igy szól az Örökkévaló: Én megemlékezem ifjúkorod kegyességéről, araságod szeretetéről, amikor jövel utánam a pusztaságba, vetetlen földbe. — Izrael szent az Örökkévalónak.«

S ime újra előttem e nő képe. De minő megváltozott, gyászos keretben. »Oh, mint ül egymagában. . . (a népes város), mint özvegy. . . sir, zokog sötét éjjel könnye ott pereg arcán. . . .«

Ott sir a gyászoló özvegy, Judának földönfutóvá lett népe a sötét gölusz borzalmas éjszakájában. És senki társnői közül nem vigasztalja.

Av szomorúságos és gyászkoszorúzó hónapját köszöntjük fájdalmas szívvel.

Av hónap kilencedike, Izrael leggyászosabb csapásának évfordulója közeledik felénk könnyomostá ábrázattal!

De amidőn Izrael leggyászosabb érzelmeinek tolmácsa a keresztégek prófétájának, Jirimijóh-nak ajkain felsír a szivettépő keserv: Oh, gyászos özvegyé lőn Izrael!, ugyanakkor feltör a valóság a vétke öntudat mélyéből: Oh, vétkezett, vétkezett Jeruzsálem! Ezért váltotta fel özvegyi gyászfátyol az ifjúkori araságnak koszoruját. Valóban vétkezett Jeruzsálem! Megfeledezett ifjúságában tett hűségi fogadalmáról. . . .

Két évezrede, hogy Izrael nem bír önálló léttel, hogy széjjel szórva az egész földön, a többi népek vendégszeretetére van utalva. Két évtizede, már, hogy a galamb nem

lel biztos nyugvóhelyet lába talpának. Csak ideiglenesen, csak itt-ott. De éppen ez a körülmény a biztosítéka annak, hogy a galamb még vissza fog térni a régi bérkába. Éppen ez a körülmény képezi az örökös összekötőkapcsot a galamb és bérkája között. Mivelhogy oh! ha a galamb kellemes jó nyugvóhelyre akadt volna bérkáján kívül is, akkor talán teljesen elidegenedett volna bérkájától.

»Ór! mi lesz az éjszakából?« Ór, Izraelnek óre! Mikor lesz már vé-

Szomoru és örvendetes dolgok Szlovenszkóból

A pozsonyi jesiva tiltakozása — Jelszó és munka

— Pozsonyi tudósítónktól —

Az a Zsidó Ujság által is megemlékezett és visszaütött támadás, amelyet a cionista irányú „Jüdische Volkszeitung“ intézett a pozsonyi főrabbi ellen, a legszélesebb körben (cionista körökben is) a legnagyobb fokú megbáránkozást keltette. Nem kevesebből van szó, mint hogy a nevezett lap, mivelhogy a palesztinai Kajjel nem tetszik neki, még kevésbé a Kajjel vezetősége, oly cikket engedett meg magának, melyben a pozsonyi jesiva nemes vezetőjét, aki kizárólag Tórájának, szent hivatásának él, de politikától teljesen távol áll államellenes politikai magatartással vádolta meg. A jesiva növendékei legutóbbi összejövetelén rendkívül éleshangú tiltakozás hangzott el e hallatlan denúnciació miatt a lap ellen, a pozsonyi orth. hitközség előjárósága pedig kizárta az illető cikket a tagok sorából. Az így megbélyegzett lap maga is — úgy látszik — érzi, hogy túllőtt a célon, mert igen gyengén védekezik. A pozsonyi hitközségben ez a látvány nemsokára el fog ülni s tovább folyik az építő munka, amely a zsidó intézmények fejlesztését célozza. Ilyen szempontból igen üdvös lépésnek minősítendő az, hogy az újonnan megválasztott dajon reszortába az iskola-ügyet is utalták. A múlt hét vasárnapján választották ugyanis

ge a gölusz rémséges éjszakájának? A Midrás szerint következő a kérdés értelme:

Mi célja, az eredménye a gölusz éjszakájának? S ime a felelet:

»Elkövetkezik a reggel és az éjszaka is! »Nappal fogja felváltani az éjszakát. »De óh! mikor?«

»Amikor csak akarjátok!« — Hát akkor mi tartóztatja vissza az örök hajnal hasadását? Mi? Az I-tenhez való teljes megtérés! Jertek! Térjete meg. »Czizajnu bemispot tipóde vesovehó biczdokó«. Igazságosság által váltatik meg Czión és megtérői érényességük által. . . .

meg Hirschler Simon modori főrabbit dajonnak és feladatává tették a hitközség összes iskoláinak vallási ellenőrzését. Mindenki reméli, hogy az erre hivatott ellenőrző irányítása mellett a pozsonyi hitközség iskolái nevelni fognak egy hitűségben a nagymultu hitközséghez méltó nemzedéket. Ehez természetesen egy megfelelő tanítói gárda is szükséges, amelynek kiképzése igen fontos volna, bár erre egyelőre kevesen gondolnak. Az természetes, hogy minden tanerőnek ismerni kell az állam nyelvét. De a zsidó tanítónak okvetlenül tudni kell németül is. Ehez pedig hozzájárul főkövetelményül a héber tudás és a próbált vallásosság. Hogy lehetne e követelményeknek eleget tenni? Az orthodoxiának e téren óvatosan és bölcsen kell eljárni.

Államunkban a neológia, amely a „Jesurun“ nevű hitközségi szövetségbe tömörült s az orthodoxia vezetősége békében élnek egymás mellett, bár a „Jesurun“ megalakulásánál nagyon hangoztatták, hogy a neológok is a „Sulchan Aruch“ alapján állnak s ily értelműen szerkesztették meg az alapszabályokat, ami esetleg alkalmat adhatott félreértésekre, de ez a surlódási felület békésen kiemeltetett. A helyzet e tekintetben ugyanaz, mint Magyarországon, ahol az őszinte neológok

is vallják már, hogy uriebereknek vallási téren nem illik hangoskodni oly törvénykönyv nevével, amelyet nem ismernek s amelynek szabványait nem tartják. Ez az őszinteség megnyilatkozott legutóbb abban, hogy a csehszlovák hitközségi tisztviselő egyesülete alapszabályaiba azt iktatta, hogy a tisztviselő köteles a vallás törvényei szerint élni, de nem akart bemenni abba, hogy a „Sulchan Aruch“ szabványai mondassanak ki kötelezőleg. Ebből azután előáll az a furcsa helyzet, hogy a neológ hitközségi elnökök a „Sulchan Aruch“ alapján áll, a metszője vagy kántora azonban nem. Ebből azonban nem szabad következtetni, hogy minden neológ elnök egy *cádik* s a tisztviselő egy *pose*, a fordítottját sem,

hanem csak azt, hogy a Sulchan Aruch szó már itt is megszűnt hamis jelszó lenni.

A jelszavak ideje egyébiránt más téren is lejárt nálunk. Az emberek keresik mi is van a szép jelszó mögött. S azért a legujabb orthodox tömörülésről, a „Machzike Ha-dosz“ról úgy vélekednek, amint azt a „Zsidó Ujság“ megírta: ha gondozni fogja a jesivák ügyét, ha a szombattartó rétegek ügyében dolgozik, ha az ima-szerek kárisza fölött örködni fog, akkor van létjogosultsága, egyes körökben megnyilatkozó politikai féltékenykedés dacára is. Nagyon örvendetes tünet, hogy ez a szellem kezd terjedni: elég volt a szavakból, lássuk a munkát!

Még egyszer az iparos-jesiva

Kár, hogy a Zs. U.-ban az iparos jesiváról megindult vita kimerült és ugylátszik egyelőre lekerült a napirendről.

Nézetem szerint ezzel a kérdéssel igenis foglalkozni kell és e helyen is kérem — az illetékeseket — úgy az úgy barátait, mint ellenzőit, hogy véleményeiket a Zs. U.-ban minél bővebben ismertetni sziveskedjenek. Talán így mégis ki fog alakulni egy tiszta kép, egy program a mellyel hozzá lehetne látni a — szerintem égetően sürgős — probléma megoldásához.

Én az iparos-jesiva híve vagyok. Nem mondom: *káblü dáati*, de szerény véleményemet megindokolom és egy némely ellenzőnek az aggodalmait eloszlatni óhajtom.

Az iparos-jesiva szükségessége mellett szól, hogy az *általunk* előszeretettel kultivált kereskedelmi pályák is, — amelyeken vallási törvényeinket könnyebben megterthetjük — már tulzsfoltak és oly nagyfokú leleményességet és szak tudást kívánnak meg művelőiktől, hogy a jesivából már felnőtt emberként kikerülő bócher nem képes azokat oly könnyen elsajátítani. Ma sokkal nagyobb igényeket támaszt úgy a vevőközönség, mint a hatóság — különböző rendeletek kötelező tudásával — a kereskedővel szemben, mint ezelőtt régente.

De nagyobb tudással kell rendelkezni a nagy verseny és rossz gazdasági helyzet miatt is.

Aki ezt nem látja be, : vagy rövidlátó, vagy elfogult.

A kereskedelem alapeszméit ugyan a jesivában is elsajátítja minden jeles bócher, de a gyakorlati részt itt nem szerezheti meg. Egy kereskedelem-gyakorlati intézmény felállítása pedig szerintem elképzelhetetlen. Lehetne ugyan gyakoronokként egyes fiatalembereket különböző módosabb és az eszméért lelkesedő kereskedőknél elhelyezni, de minthogy ezek a kereskedelmi üzletben kevésbé látható produktív munkát végeznének, erősen kétlem, hogy akadnának-e ilyen teljesen önzetlen lelkes kereskedők.

De tegyük fel, hogy néhány kereskedőt meg lehetne szerezni — *lesém micvó* is — erre a célra, mivel kezdhet azután kereskedni az ilyen fiatalember — pénz nélkül? A kereskedeleműzéshez — legtöbb esetben — sokkal több tőke szükséges, mint az iparűzéshez.

A vallásosságot érintő el'envetésekre pedig az az ellenérvem, hogy iparos-jesiva felállítását csak olyan helységben képezem el, ahol a bóchernek minden külső befolyástól, minden romlott „városi“ élettől megóvhatók lennének és úgy a jesiva, mint az iparűzem makulátlan,

vallásos és világi tudásban is sikerült, az eszméért rajongó erők vezetésével és hathatós ellenőrzése mellett működhetne.

Ilyen jesivát fentartani, az ebből kikerülő munkakeresőt, és később önálló iparost támogatni minden sajmer sábosz elsőrendű kötelességének kell hogy tartsa. A Sajmer Sábosz-Egylet (OSzOSz) pedig terjessze ki működését a jelenlegi állasközvetítéstől arra is, hogy szombattartó csak szombattartónál dolgoztasson, mert szerintem csak fél-szombattartó az, aki a szombatot ugyan megtartja, de nem támogat más szombattartót munkalkalmak adásánál is.

Erős a hitem, hogy iparos-jesivák létesítésével az alamizsnakéregedők — sajnos — nagy száma is megcsappana és az adakozóknak is sokszor magába fojtott kérdése: „Ilyen egészséges ember miért nem megy dolgozni?“ is megszűnne. Mert egy bármilyen ipart tanult és a munka szeretetében nevelt és szoktatott hitsorsosunk csak legeslegutolsó esetben szánná rá magát a kilincselésre, de akkor minden részvétet megérdemelne és azt meg is kapná.

Az egyetemes zsidóság részére pedig sokkal étékesebb egy 50% os ben-tojre-iparos, aki saját magát és családját szerényen el tudja tartani és erejéhez képest hozzájárul a közintézményekhez és kevésbé — vagy egyáltalán nincs is — terhére a társadalomnak, mint a 100 százalékos *batlon*.

Az iparos-jesiva bevezetése természetesen nem jelentené azt, hogy az összes jesivák ilyenekké átalakítandók. A módosabb bócher, ill aki akar, továbbra is szentelhetné magát a *kizárolagos* Tóratanulásnak De meg kell adni a módot, hogy az, aki ma a jövő problémát, ján aggódva, gyermekét a jesivára nem küldi, azt igenis megtehesse. A „vagy mindent vagy semmit“ elvét nem tarthatom helyesnek *Igen üdvös lenne, ha a rabbi urak esetleg a központi bizottságunk illusztris tagjai a kérdéshez hozzá szólnának.*

ABRAHÁM MÁRTON
KECSKEMÉT.

Orth. kóser **NISZEL** ארטה כשר
éttermei
Budapest, VII., Rombach-u. 16.
(Ezelőtt Tauber)

Az előkelő zsidóság találkozó helye!

Elsőrangú konyha! Polgári árak!

Havi előfizetőknek nagy kedvezmény!

Lakodalmak és ünnepi ebédek házon kívül is mérsékelt áron a legdiszesebb kivitelben eszközöltetnek.

Referenciákkal szolgálnak:

főt. Sussmann Viktor bpesti orth. rabbi

Paneth dési (Erdély) főrabbi

Vorhand Mózes makói főrabbi

Weber Kálmán póstyéni főrabbi, a szlovenszkói orth. közp. irodának elnöke

Deutsch Mózes szabadkai főrabbi, a jugoszláviai orth. központi irodának elnöke, valamint az országban lévő számos orth. kiválóságok.

Pontos és figyelmes kiszolgálás!

NISZEL kávézó és tejivó
Budapest, VII., Rombach-u. 16.
az udvari helyiségben

ארטה כשר bel- és külföldi sajtok. Naponta friss tea- és főző vaj a legolcsóbb napi árban. Póstaí szétküldés. — A tejes napokra előjegyzések és rendelések pontosan eszközöltetnek. — Naponta friss tejes ételek és halak!

Zsidó tömegek küzdelme a falat kenyérért.

Berlinben most fejezte be tárgyalásait az „Ort“ egyesület, amelynek célja a gazdasági nyomorban sanyalódó zsidóknak produktív munkára való neveléssel életlehetőséget biztosítani. Megrázó erejű volt, amit az egyik referens dr. Zegelnitzky mondott Oroszországról.

Fehér-oroszország és Ukrajna városainak deklasszált zsidósága — jelentette — az egyetlen menedéket abban látja, ha el tud helyezkedni az iparban vagy gyári üzemekben. Ezt akarta már évekkal ezelőtt megkönnyíteni a társaság, amidőn gépeket s nyersárakat igyekezett az országba küldeni. Hogy milyen nagy a szükség e téren, mutatja, hogy 9 hónap alatt 4500 kérvény érkezett. Szövetkezeti műhelyeket állítottak föl mindenütt, amennyire az anyagi helyzet megengedte. Rendkívül tragikus az elhelyezkedni nem tudó fiatalok sorsa. Termelő pályára kell őket nevelni. Az „Ort“, tanfolyamokkal bizonyos szak-képzettséget akar elérni velük. Szervezetten viszik őket a kisvárosokból ipari centrumokba. Amerikából traktorokat hozattak s most Odessza környékén szőlőtermeléssel kísérleteznek. A szövetség egyik embere Amerikában érdekes akcióba kezdett. Felkereste a kivándorlóknak egy-egy városból való csoportját s rábirta őket, hogy álljanak össze és szervezeten segítyezték az orosz pokolban — amelyből ők idején kimenekültek — megmaradt testvéreinket; a segítyezést produktív legyen, azaz gépeket s műhelyberendezéseket küldjenek.

Az oroszországi jelentés után szót emelt az egyesület lengyelországi referense dr. Silberfarb, aki elmondta, hogy most jött Szovjetországából és látta az ottani zsidó nyomort, de tapasztalatai alapján nyugodtan és teljes felelősséggel mondhatja, hogy a lengyel zsidók helyzete éppen ilyen szomorú. A lengyel zsidók összeomlása — mondotta — csendes tragédia, amelyről a Lengyelországon kívüli zsidóság keveset tud. A kormány egészen közömbös a zsidóság gazdasági helyzetével szemben, illetőleg a kiskereskedők és a kisiparosok érdekeit sértő rendeleteivel egyre megnehezíti a zsidó kisemberek megélhetését.

A jelentések meghallgatása után a társaság elhatározta, hogy minden erővel költségvetésének egy millió dollárra való emelésére fog törekedni.

A berlini jelentéshez hozzáfűzhetjük, hogy — sajnos, nálunk Magyarországon is, az orthodoxia legegésőbb problémája az érettebb korba lépő ifjúság elhelyezkedése.

— A XVI. cionista kongresszus.

A XVI. cionista kongresszust vasárnap nyitotta meg a nemorth. világ élénk érdeklődése mellett Dr. Weizmann Chaim, a cionista-szervezet elnöke, aki Herzl Tivadar emlékét ünnepelte, halálának 25-ik évfordulója alkalmából. A kiadott jelentések szerint „Palesztinából 400 vendég hajózott át a kongresszusra“. Megjelent a Népszövetség egy képviselője és gratulálta a kongresszust. Több amerikai filantróp táviratilag üdvözölte a konferenciát. Az orthodox világ természetesen távol tartja magát a kongresszustól.

Kaffee-Schank u. Milchhalle NISZEL

Budapest, VII., Rombach-g. 16.
Im Hof.

Kalte und warme Milch-Speisen. **Täglich frische Fische.** Verkauf von inn- und ausländ. Käse, The-Butter, Topfen. — Für die **9 Tage** versand von frische Thee- und Koch-butter in jedem quantum zu billigsten Tagespreisen.

Restaurant
Orth. Koscher NISZEL ארמון כשר
vormals Tauber
Budapest. VII., Rombach-g. 16.

עריכת כל מיני סעודות במחיר נמוך
Gasthaus ersten Ranges!

Kalte- und warme Speisen, beste Getränke zu jeder Zeit.

Erstklassige Küche! Bürgerliche Preise!

Hochzeiten und Festmahle, eleganteste Serwirungen
zu billigsten Preisen.

Bei Monats-abononah grosse Ermässigung!

Referenzen erteilen:

ההגדה מו"ה ר' אפרים פישל סופר זוסמאנן אב"ד דקהל
ראים בודאפעסט
ההגדה מו"ה ר' משה פארדהאנר אבדקי מאקא
ההגדה מו"ה ר' יחזקאל פאנעטא אבדקי דעעש (רומעניען)
ההגדה מו"ה ר' קלונימוס וועבער אבדקי פ"ש מאן נשיא לשבת
הארמאדאקס" במדינת סלאוואקייא.
ההגדה מו"ה ר' משה דייטש אבדקי סאבאדאקא נשיא לשבת
הארמאדאקס" מדינת יוגאסלאוויען

V. György angol király és a váci főrabbi שליטא

— Levél a szerkesztőhöz —

A vonat egyet füttyűt, egyet zökken s elérkeztem Vác állomására. A peronon egynehány ember várakozik, több ismerős közöttük, nem is kérdezik, minek jöttem, csak szemrehányóan mondják: „No, maga is szorgalmasabban látogathatná meg a Rebbet...“ Nem is mentegetődzöm, de hát a mai viszonyok mellett olyan nehéz elhagyni a kis boltot, ahol nincs semmi dolog. És most igazán boldog vagyok, hogy sikerül tanítványi hűségemtől indítva, tiszteletemet tennem beteg mesteremnél, Rabbi Jesájo Silberstein, váci főrabbi urnál.

Elérek a főrabbi szerény otthonához. Szívélyes „Sólem“ üdvözlét. A jóságos gondviselés kegyelme folytán várakozáson felül javult a betegeskedőnek állapota. Bizakodással beszélt arról, hogy bemege a budapesti Városmajor szanatóriumba egy kis kurára s reméli, hogy onnan a jó I-ten segítségével teljesen helyreállítva távozik majd. Szeretettel emlékezik meg tisztelőinek s volt tanítványainak sokféle alakban megnyilvánuló figyelmességéről s örömeinek adott kifejezést többek között afölött, hogy a bécsi orthodoxia vezére, Pappenheim Wolf, aki őt veje, dr. Deutsch Adolf igazgató kíséretében látogatta meg a multkor, milyen tetterős, milyen lelkesedéssel telt és a zsidóságért valóságos önfeláldozással dolgozó férfiú.

Egyre-másra jönnek a látogatók s így alkalmam van olvasni a főrabbi egy hozzátartozója kedveségéből a következő szövegű, Londonból érkezett kábel-sürgönyt:

Bitte mispallel sein für seine Majestät König Georg V. England und Protektor von

Palestina, Mutter: Alexandra. Dritte Operation, er soll bringen refuoh schelemo und maarich jomim sein. Er ist beliebt bei der ganzen Welt. Harry Schönberger.

(Magyarul: Kérem, imádkozzék Ő Felségéért, Palesztina védelmezőjéért. Anyja neve: Alexandra. Harmadszor operálják. Hadd nyerjen teljes gyógyulást és hosszú életet. [Az egész világon kedvelt.]

... És a nagy gaon eleget tett a hűséges zsidó állampolgár kérésének. A hozzátartozói elbeszélése szerint az ősz főpap tartós gyengesége dacára 3 napra kiszabott zsolár-imákat mondott el zokogva, a mindenkor az emberiség jogaiért sikra szálló királyért, a vallási türelmesség őshazája uralkodójának mielőbbi felépüléséért. Később pedig a tanulóifjúság mondott Tehilim-t.

Ime, a zsidó hithűségnek és hazafiasságnak milyen gyönyörű megnyilatkozása. A nagy birodalom ura, a Szentföld protektora beteg, az egész nép szeretete kíséri a betegséggel való viaskodását és akkor a szürke, egyszerű zsidó alattvaló nemcsak olyan értelemben tesz eleget a Perek előírásának: „imádkozzál a király üdvéért (hevé miszpállél biselajmo sel málchusz), hogy ő maga fohászokodik a sors intézőjéhez, hanem felkéri az egész világon ismert szentéletű főrabbit, hogy az ő bensőséges áhitatával hozza közel milliók áldását a mennyei trón felé. És a szerény zsidó ember most már boldog, nemcsak azért, mert az angol király meggyógyult, hanem azért is, mert erős a hite, hogy elsősorban az ő, a váci gaonhoz intézett kérélmé idézte elő a váratlan gyógyulást. Annál is inkább, mert a váci főrabbi a sürgöny vétele

után rögtön visszasürgönyözte, hogy könyörög az I-tenhez, hogy Ő Felségének teljes gyógyulás jusson.

A látogatásomnak vége, elbucszom azzal a tudattal, hogy meg fog valósulni nála a Talmud bölcséinek kijelentése: „aki emberbarátjéért imádkozik valami ügyben s neki is szüksége van ugyanarra (a jelen esetben teljes gyógyulásra), elsősorban ő fog meghallgatásra találni“. Így legyen!
— n.

Virág Gyula
orth. fiuinternátusa
Bpest, Ó-utca 42.

Szeretetteljes gondosság. — Legjobb referenciák a szülők részéről.

Véleményük egyezik abban, hogy

kiadóságban, izben és olcsóságban
Dr. OETKER féle
VANILLINCUKOR UTÓLÉRHETETLEN.

Kérje a fűszerkereskedésben a most megjelent 148 receptet tartalmazó színes képekkel illusztrált

Dr. OETKER-féle receptkönyvet.

Ára 30 fillér.

HIREK

NAPTÁR

Sábosz Mátajs-Mászé, Támüz 26.

— Rajs-chojdes bencsolás —

Sábosz kezdete (Bpest): 7 óra 05 p

„ kimenetele „ 8 „ — „

Szerda Rajs chajdes Óv, a tejes 9 nap kezdete.

Olvasóinkhoz! Felkérjük mindazon igen t. olvasóinkat, akiknek előfizetése f. hó 1-én vagy még előbb lejárt, hogy azt postafordultával megújítani sziveskedjenek. Az átutalás legegyszerűbb módja belföldön postatakarékpénztári csekk útján (50,791 sz.): külföldön pedig (évi 22 P) postautalványon eszközölhető. (Romániában az utalványon az összeget a postahivatálnok tölti ki)

Régóta hátralékban levő t. előfizetőinknek postai megbízásokat küldtünk és kérjük azoknak szives beváltását.

— A komarnoi rebbe levájo-ja. Tarcásról jelentik nekünk, hogy a múlt hét kedden reggel 68 éves korában elhunyt komarnoi rebbe *Isháro-já*hoz rendkívül sokan jöttek Szombathelyről, Pápáról, Csornáról és Győről. A szertartást a szombathelyi orth. chevra még aznap végeztette. Heszpedet tartottak az ujhelyi rebbe, R. Sölem Eliezer Halberstam és a Pápáról odaérkezett Grünwald bánffihunyadi főrabbi. A galíciai Komarnoba való átvitel nehézségekbe ütközött és a bécsi lengyel konzulátusnál közbenjárásra volt szükség az engedély elnyerésére. Bécsben a pályaudvaron Jeruchem főrabbi tartott bucsuztatót nagy hallgatóság előtt. (A megdicsőültnek a munkácsi főrabbin kívül még három veje van: a radziminai, a planci, és az oswiecimi főrabbi. Egyetlen fia a szláfiai főrabbi veje.) Pénteken temették Komarno-ban, ahol ezernyi tömegek kísérték a nagy férfiút, akinek nagyságát már barmicvo korában felismerte a híres nagyapja: Rebbe R. Eizikl Komarner, a „*Héchal Berocho*“ c. mű híres szerzője. — *תנועת*

— Érsekújvári hírek. Még nincs egy éve, hogy *Binét* Márkus, egy igazán vallásos jó zsidó Érsekújváron meghalt. E héten özvegye követve 74 éves korában. Temetésén a heszpedet tartó rabbi kiemelte, hogy a megdicsőült állandóan sarkalta férjét a sírtok látogatására és így férje Tóra-tanulásának jutalma rész-

ben őt illeti. — Az orth. hitközség új alapszabályokat készített. Az új alapszabályok értelmében az előjáróság tagja csak az lehet, aki maga és akinek családja vallástörvény szerinti életet él. E paragrafus több névleges orthodoxnak a hitközségi karrierre való kilátását elvágja, amiért is propagandát kezdtek az új alapszabályok ellen. A múlt vasárnapi közgyűlés azonban tulnyomó többséggel elfogadta az új alapszabályokat, főleg *Kohn* Rafael elnök és *Binét* Gáspár al-elnök céltudatos vezetése mellett.

— Csatlakozás a hunfalvi hitközséghez. Múlt számunkban „Hirlapi kacsa Miskolcra” címen említést tettünk egy külföldi híradásról, amelynek értelmében a hunfalvi hitközséghez „Miskolc” neológ hitközség orthodox része csatlakozott. Megjegyeztük a híre, hogy bizonyára sajtóhiba történt. Most kapjuk hivatalosan Hunfaluról azt az értesítést, hogy sejtésünk alapos volt, mert nem „Miskolc”, hanem „Mikulás” (*Liptószentmiklós*) hitközségéről van szó. E régi hitközség ugyanis, amely száz évvel ezelőtt kivált tagjainak jámborsága s nagytudása által, amint azt a *Chászám Szajfer*-ből is látjuk, a múlt század hetvenes éveitől kezdve teljesen a neológia vizeire evezett. A legutóbbi időben *dr. Rosenzweig* vezetésével egy lelkes csoport orthodox orientációt sürgetett. Sok erő, idő s pénzáldozat után e törekvés sikerült Horovitz Jenő főrabbi segítségével. A csatlakozók azt remélik, hogy a Tórát és a vallásosságot oly üditő forrásból, amilyen a tiszteletreméltó hunfalvi hitközség, merítve, vissza fog térni egy R. Beer Mikulás, egy R. Szinaj Lamdon s egyéb liptószentmiklósi gaonok Tóraszeretete.

Csodaszép parókák!

Tartós ondolás (Dauerwellen) és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly
hölgyfodrász

Bpest, Andrassy-ut 19.

Telefon: Lipót 999—10.

— Elhunyt a badeni főrabbi. A budapesti orthodox zsidóság körében is mély megilletődést fog kelteni, hogy a Bécs melletti Baden főrabbi *Reich Vilmos*, *Reich Koppel* főrabbi öccse 79 éves korában hirtelen elhunyt Szerdán délután még gyászbeszédet tartott, a temetőben rosszul lett, kórházba vitték, és csütörtökön elhunyt. Nemessége, vallásossága, jószívűsége miatt általános tiszteletnek örvendett. *תנועה*

— Zavarok az orosz-kinai határon. A zsidó távlati ügynökség jelentése szerint az orosz-kinai zavarok igen komolyan veszélyeztetik az orosz-kinai határon levő charboni hitközséget. A hitközséget kivándorolt orosz zsidók alapították, akik nem tagjai a szovjetnek, de azért az ott lakó fehér gárdisták ellenségesen nézik őket. Mikor arról volt szó, hogy a fehér gárdisták csapatba tömörülnek, hogy régi hazájuk ellen vonuljanak s amikor a zsidó pogromok átkos hírű rendezője, *Semenow* ismét szírephéz kezdte jutni, a nemzeti felbuzdulást a charboni zsidók terrorizálásával kezdték. A hitközség vezetője a kínai hatóságoktól kért oltalmat, egy része a zsidóságnak pedig Charbonból elmenekült. A helyzet most már lecsendesedett. De mindenesetre élénk bizonyossága annak, hogy a világ végén is úgy kezdődik egy konfliktus, hogy a zsidókon kezdik.

— Nyugtalanság a Nyugati Fal miatt. Palesztina lakosságában mélyszéges megbotránkozást keltett, hogy a kormány megengedte a Nyugati Fal mellett megkezdett építkezések folytatását és a fal áttörését, amely áttörés tulajdonképpen az Omar mecsethez való utat jelenti, ami viszont alkalmat fog adni a zsidó áhitat állandó zavarására. Kuk és Jacob Meír főrabbi hevesen tiltakoztak a kormánynál.

— Máramarosi rabbiszövetség. Mint a Felsővisón megjelenő „*Degel Hátajró*” rabbinikus havi folyóiratban olvassuk, Máramaroszigeten kerületi rabbiszövetség alakult, amely az erdélyi orthodox iroda egyik osztályának tekinteti magát. A felsővisói és a fiatal szigeti főrabbi lettek elnökök. A rabbiszövetség a „*Machzike Hadosz*” egyet újjászervezését is elhatározta. A mint nevezeti folyóiratból kitűnik, komoly mozgalom indult meg a felsővisói jesivának internátussal való egybekapcsolása érdekében, amiről már régebben is volt szó. A „*Degel Hátajró*” (melynek előfizetése egy évre 120 lei) egyébiránt kitűnő taimudikus adalékokat közöl. Nagy meghatottsággal élveztük

az első fejtegetést, amelynek szerzője R. Jiszróel Chájim Serago Kolisch, aki a szovjet-oroszországi Biogradban működik és a Tóraigék mögé képzeltük az örült kommunista vallásellenes s különösen zsidóellenes perverzítást, amely mint egykor Rabbi Akivo idejében meg akarja fojtani a zsidó szellemet. Tudjuk s hisszük: sikertelentül.

— Kommunisták és nacionalisták szövetsége. Múlt héten érdekes konferencia fejeződött be a Majna melletti Frankfurtban. Az „Imperializmus és nemzeti elnyomás elleni liga” tartotta összejövetelét. Szóba került a palesztinai kérdés és a konferencia megbélyegezte a palesztinai arabok elnyomását és a zsidó munkások beözönlését, ugyszintén Angliát. A konferencián kommunisták és arab szovinizisták vettek részt, akik egyetértettek, amikor a zsidóság ellen kellett szónokolni.

— Nagy esküvő Fehérgyarmaton. Lapunk buzgó munkatársa, *Schwarz* Beczalél, *Schwarz* József nagyváradai rabbi fia, a néhai hegyalja-mádi és bonyhádi főrabbi unokája, július 23-án tartotta egybekelését *Rosenfeld* Ignác fehérgyarmati talmidchóchom Julia leányával, Fehérgyarmaton. Az esküvő — mint onnan írják nekünk — az egész hitközség ünnepévé lett. Az egyházi szertartás *Briszk* Náthán magyarséki, *Jungreis* fehérgyarmati rabbi, valamint *Schwarz* Zsigmond kisvárdai tudós, lapunk munkatársa és *Grünbaum* Henrik fehérgyarmati lakos részvételével folyt le. A lakomán a jelenlevő rabbiakon kívül többen szólaltak föl. Mélyreható volt a völegény atyjának beszéde, amikor azt kívánta, hogy a fiatal pár életében a megdicsőült nagy ősök érdeme (*zechus-óvajs*) éreztesse hatását. *Schwarz* József rabbi szombatra a hitközség vendége volt és az előjárók kérésére szombat délelőtt a templomban nagyszabású, frenetikus tetszéssel és *jisár-kojach-chal* fogadott dróse tartott. A délutáni *sóajsz-szeüdjajsz* alkalmából a fiatal férj, aki a chüpe előtt egyszerű charifeszával nagy felütést keltett, szellemes Tóramagyarázatok adott elő a résztvevő közönség nagy figyelmével.

Orth. kóser penzió Balatonszemesen,
ötszöri étkezéssel 8 pengő.
Ugyancsak kapható nálam
orth. kóser bor
15 literes tételekben, 11%os fehér rizling P 1.20-ért
Özv. KOHN SÁMUELNE.

STERN és TÁRSA

orth. כשר virstil, szalámi és füstölthúsárugyár

ajánlja kitűnő szalámi gyártmányait.

5 kilogramm rendelésnél franco, franco.

Gyár és iroda:

Nefelejts-u. 12.

Telefon: J. 458—30.

Főüzlet:

Király-utca 54.

Telefon: Lipót 980-08.
Sürgőnycim: „Sterncomp”.

Fióklakatok:

Grosz B. Teleki-tér 5.
Auster S. Péterffy S.-u. 42
Ujpest: Goldmann, Piac-tér.
Kispest: Rottmann, Kossuth-tér 2.

— A központi iroda hivatalos nyilatkozata. Az Egyenlőség mult-heti számában közöl egy, az orth. központi iroda által kibocsátott hivatalos nyilatkozatot. *Megállapítjuk, hogy az Iroda nem adott ki hivatalos kommunikét.*

— Elitelt vérvád-rágalmazó. *Ley* Robert, németországi antiszemita képviselő mult évben a „Westdeutsche Beobachter” c. folyóiratban *Daube* gimnazista halálával kapcsolatban két cikket írt, amelyben úgy tünntette fel a dolgot, hogy rituális gyilkosság történt. A cikkíró ki kellett kérni a képviselőháztól és most végre bírái előtt állott. A tárgyaláson mindent visszavont, kijelentette, hogy a német zsidóság megsértésének szándéka távol állott tőle, ő csupán valamilyen „fanatikus” orthodox szektiára gondolt. A bíróság erre, büntetlen előéletére való tekintettel 1000 márká pénzbüntetésre ítélte, a cikkhez felhasználás klisék elpusztítását rendelte el és az ítéletben rendkívül erős szavakban bélyegezte meg a zsidóság aljas megrágalmazását.

— Reb *Jajlis* רבי'ש és az ujhelyi *Jahrzeit*. Amint a sátoralja-ujhelyi szefárd hitközség velünk közli, Reb *Joél* Teitelbaum nagykirályi (szatmári) főrabbi oda érkezett, hogy a nagynevű *Jismach* *Majse* hétfői (Támüz 28) *Jahrzeit*-jén részt vegyen. A hirneves főrabbi számos hívőt vonzott Ujhelyre sáboszra. — Ezzel kapcsolatosan jelentik, hogy a *Jahrzeit*-ra cseh szlovák területéről valószínűleg vizum nélkül lesz lehetséges Ujhelyre átjönni.

— A szikszói főrabbi emléknapiján. Szikszóról írják: Abból az alkalmából, hogy szombaton, július 20-án volt az első *Jahrzeit*-ja a korán elhunyt nagynevű főrabbinak, hitközségünk vendégül látta főrabbinak vejét, *Briszk* Ferenc nagybajomi főrabbit; valamint fiát, *Schück* Dávid nemesszalóki főrabbit. Közkívánatra a nagybajomi főrabbi szombaton délelőtt a zsufolásig megtelt templomban megkapó beszédet tartott. Délután a nemesszalóki főrabbi mondott magas szárnyalású drószót. Mindkét előadás mély hatást keltett.

— A bécsi Aguda-központ vezetői a héten audencián jelentek meg *Streeruwitz* kancellár előtt. A deputáció a köv. urakból állott: Dr. *Kohn* Pinchász elnök, Dr. *Pollák* *Joél* szerkesztő és *Felsenburg* Mór. A delegáció informálta a kancellárt az Aguda céljairól s főleg a szeptemberre egybehívott *Keneszjő* *Gedajló* orth. világtalálkozó felől tájékoztatta. A deputáció fogadtatása igen szíves volt.

Kitűnő minőségű
Hutter
שר שזרvas szappan

kapható minden fűszer- és festékeskedésben. — Gyártja a budapesti orth hitközség rabbinátusának felügyelete mellett: **Hutter József szappangyár és Olajipar r. t.** Budapest, VII., Erzsébet-körút 6. — Telefon: J. 461—92, 93, 94, 408—92.

Családi hírek

Szamet Cilka és Szamet Henrik július 16-án Sátoraljaújhelyen házasságot kötöttek.

Goldstein Laura, Gyüre és Reiner László. Fűzesabony jegyesek. (Mindenkülön értesítés helyett.)

Szerkesztői üzenetek

Többeknek: Címváltozásukat, esetleges reklamációkat kérjük kiadóhivatalunknál azonnal jelenteni. — Operáció: 1) Nem. 2) A Városmajor szanatórium címe: Biró Dániel gyógyintézet, Bp., I., Városmajor-u. 64. — New-York. Forduljon ez ügyben ajánlott levélben a következő címre: Direction of Jeshivath R. Elchanan, New-York. Azt hisszük, hogy van teljes ellátás, de kitűnő talmudi készség a főfeltétel, hisz amhoórec s fél-lamdon van elég Amerikában, nem kell azt Európából importálni. Héberül kell írni. A vizummal nem lesz baj, ha felvételi bizonyítványt kap.

Eger: Igaza van, amidőn azt írja, hogy az Ön jelenlegi életbiztosításának díja igen magas. Helyeseljük azon szándékát, hogy egy más társasághoz vigye el biztosítását, kedvezőbb feltételek mellett. Csak azt ajánlhatjuk Önnek, hogy előzőleg forduljon bizalommal Hönig József ismert és kiváló biztosítási szakértőhöz (Ujpest, Óz-uca 66), aki részletes és szakszerű tanácsokat fog adni Önnek, hogy miként érje el jelenlegi életbiztosítási díjának lecsökkentését és előnyösebb feltételeit.

Tisztelettel értesítem barátaimat és a t. közönséget, hogy a Fränkel-féle Rombach-u. 12. sz. orth. **שר** vendéglőben az üzletvezetést átvettem.

Budapest. **Hartstein Vilmos** volt debreceni vendéglős.

שר
VÉNUS
ételzsir

Synders győri orth. főrabbi ur hecsherével ellátva.

Vénus ételolaj
kiváló minőségben minden fűszer, csemege és élelmiszer üzletben kapható. — Gyártja:

Olajművek r.-t.
Kohn Adolf és Társa
Győr—Budapest, Zoltán-utca 16. Telefon: 208-22.
Képviseli:
Sussmann Lipót és Társa
Telefon: „Ujpest” 161.

Divatköltőde! Javításokat elvállalok. **Oppmann,** Kisdiófa-u. 9. — (Szombaton zárva.)

Orth. kóser étterem. Elsőrangú izletes koszt. Legolcsóbb előfizetések. — Ugyanitt vidékiek olcsón meg is szállhatnak.
SALAMONNÉ, Budapest, Király-utca 8. sz. I. em. 42.

Sirkövek Pfeifer és Heszky
-köfaragómesterek
מצבה (Ujtemető, villamos-megálló)
Telefon: J. 359-61. — Városi üzlet: VII., Károli-körút 5. Telefon: J. 349-95.
— A ház lebontása miatt olcsó árusítás! —

Magyarország legnagyobb és legmegbízhatóbb orth. **שר** sajt és vajkereskedése

ajánlja úgy svájci, mint magyarementháli és dobozos sajt-különlegességeit. Naponta postai szétküldés. Nagyban és kicsinyben.

Papper Dezső, Budapest, Dob-u. 19. Telefon: J. 345-30.

3 P. 50-től
kezdvé lakodalmakat, banketteket, mindenféle Ünnepeket vállal a kitchő konyhájáról általánosan elismert
Welsz, orth. vendéglős
Paulay Ede-utca 21. sz.
Menü rendszer.
Olcsó előfizetési árak!

A debreceni **Paneth**-féle orth. kóser **szalámi** és füstöltáru a legjobb! Mindenütt azt kérje.

Eljókim végrendelete . . .

Irta: MÜLLER JENŐ, Petroszény.

(Befejezés.)

III.

Eljókim árván maradt. Halott-nak vélte immár fiát. Az a rettenetes tudat, hogy az olyannyira féltett fiát minden bizonnyal kivégeztek, úgy megbillentette az öreg földbirtokos lelki egyensúlyát, hogy az nagybetegen ismét ágy-nak esett. Minthogy azonban ez alkalommal már a halál közeled-tét is sejtette, nyomban magához kérte Mésa edomita származású régi hű szolgáját és keserves zo-kogás közepette így szólott hozzá két tanu jelenlétében:

— Arra való tekintettel, hogy hön szeretett fiam, ki oly korán elhunyt hitvestársam egyetlen hát-rahagyott emlékként képezte, nincs többé, ugy ezennel téged, ki en-gem évek oly hosszú során át önzellen odaadással szolgáltál, összes vagyonom örökösévé tesz-lek. Azon esetben ám, ha Eli-szomor az i-teni gondviselés nagy kegyelméből mégis életben volna és büntetését kitöltve, majdan hazatérni találna, ugy jogában áll vagyonom bármelyik tetszés szer-int kiválasztandó részét birtoká-ba venni.

Eljókim nemsokára rá elhunyt.

IV.

A hirtelen meggazdagodott Mésa az egész személyzetet kicsér-élte és Eljókim fényes üzleteit folytatta. Csak természetes, hogy az egész villát, mely a város egyik legszebb épülete volt és belső falait szebbnél-szebb olaj-festmények díszítették, birtokába vette, anélkül, hogy rajta jöttányit is változtatott volna.

Egészen beleélte magát szere-pébe. Ezy szép napon az a gondolat villant át agyán, hogy ő Eliszomor menyasszonyát veszi el feleségül. E célból zsidó hitre akart áttérni és felkereste Eliszomor nagy nyomorban sanylódo menyasszonyát. Ennek Eljókim földbirtokos felbecsülhetetlen érté-kü vagyonának tulajdonosaként mutatkozott be és megkérte a kezét. A kimondhatatlan nagy in-ségben szenvedő menyasszony határozottan nemet mondott, mert semmikép sem tudott megbarát-kozni azon gondolattal, hogy ő, mint sarja Dávid király dinasztia-jának, egy volt szolgához menjen feleségül.

Midőn egyszer ama hajó kapi-tánya, melyen Eliszomor tengőd-ve hetedmagával emberfeletti szol-gálatot teljesített, a foglyok mellett veletlenül elvonult, valahogy szemébe ötlöttek az egyik rab valami-kor már látni vélte, rendkívül ne-mes arcvonásai. Hirtelen megál-lott, átvillant valami emlékezeté-ben, gyorsan Eliszomorhoz lépett, egy ideig jobban szemügyre vette, majd zsebéből kis noteszt vett elő és megkísérelte a kérdést, nem-e hívják „Eliszomor ben El-jókimnak”? Majdnem gyökeret vertek lábai, midőn a megszólí-tott fejével igenlően bólintott és arca a nagy szégyentől elvörösö-dött. Csak természetes, hogy Eli-szomor a kapitányt ugyancsak megismerte. Ez összecsapta keze-it, amidőn az előtte álló, nagy zavarban levő bánatteljes fogoly-ban egykori mentőjét és gon-dos apólját ismerte fel. Láncait azonnal leoldatta, iziben vadonatuj ruhába öltöztette, majd kapitányi szobájába vezette. Itt különféle frissítő italokat adott neki és fe-szült érdeklődéssel hallgatta rab-ságrajutásának szomorú történetét. A kapitánynak sikerült Rómában Eliszomor azonnali szabadonbo-csátását kieszközölni. Kapott egy szabályszerűen kiállított irat-ot, — mely szerint büntetése immár lejárt.

V.

Eliszomor honvágytól indítatva gyors léptekkel szülővárosának határához ért, egy ott álldogáló világtalan öreg zsidó atyafinál apja állapota iránt tudakozódott. Borzasztó volt, amidőn az tel-jes közönnyel apja elhunytát és Mésa egyetlen örökösévé való ki-nevezését vele közölte, sőt azt is elmondotta neki, hogy a meggaz-dagodott szolga alighanem nőül vette Eliszomor menyasszonyát.

Rohant haza.

A villa egyik legszebb termé-ben, az egykori szolgájukkal ta-lálta magát szemben, ki őt meg-pillantva szörnyü szemeket me-resztve, hirtelen visszariadt. Mi-után fiatal gazdáját egy ideig szoborszerű mozdulatlansággal, kissé gyanakodva szemlélte, gyorsan felugrott helyéről és gyűlöle-tes érzelmeit megfőkezve, nyájas szavakkal fogadta. Nyomban étel-lel kínálta meg, de Eliszomor oly rég nem látott menyasszonyára

való hivatkozással, azonnal tá-vozott.

Utközben, illetékes helyen meg-tudta, hogy Mésa árulta őt be a rómaiaknak azzal a szándékkal, hogy ilyenformán a nagy öröksé- get kezéből kicsavarja. Sietett menyasszonyához. Kivolna képes írásban visszaadni mindazt, ami Eliszomor menyasszonyának kis kunyhójában a rég megsiratott vőlegény hirtelen belépésekor le-játszódott.

Mésa okosabbnak vélte, hogy az új helyzetbe beilleszkedjék és a magas vendég tisztelére fé-nyes estélyt adott, melyen a vá-ros valamennyi előkelőségei hi-vatalosak voltak. A villa fényár-ban uszott. Eliszómort megjelen-tekor percekig tartó „hédod” és „jechi” kiáltásokkal fogadták. A vendégek kitűnően érezték ma-gukat, amennyiben a legfinomabb kármel-borokat szolgálták fel és a zene szebbnél-szebb darabokat adott elő.

Csupán Eliszómor volt rossz hangulatban. Minduntalan nagy könnyecseppek hulltak szeméből annak tudatában, hogy ő, mint olyannyira féltett egyetlen fia apjának, saját házukban egykori szolgájuk vendégzeretetére van utalva.

Éjfélét hirtelen felállott Jeru-szám egy patriarchális megjele-nésű galambösz tudósa, toásztot mondott Eliszómor egészségére, majd lendületes beszéd kereté-ben apjának hervadhatatlan érde-meit méltatta és szavait a követ-kezőképen fejezte be:

— Amidőn Eljókim a nemes ember — I-ten nyugosztolja — egy napon halálának közeledtét sejtette, magához hívatta a ház jelenlegi urát és reszkető hangon két tanu jelenlétében — melyek egyike én voltam, — így szólott hozzá: „Arra való tekintettel, hogy hön szeretett fiamat Eliszómort minden valószínűség szerint kivé-gezték, ugy ezennel téged, ki szá-mos éven át engem atyaként tiszteltél és hűségesen szolgáltál, ösz-szes vagyonom örökösévé tesz-lek. Ha azonban, a fiam az Örök-kévaló irgalmából mégis életben volna és egykor hazatérne, ugy jogában áll vagyonom bármely tetszés szerinti részét elsajátítani.” Azt javasolnám tehát — folytatta a mester — hogy ezen aktus im-pozánssá való tétele érdekében, a nemeslelkü földbirtokos utolsó kívánsága szerint Eliszómor most itt válasszon a vagyonból.

— Helyes! kiáltja Mésa nagyot

Wesillamosás a legtakarékosabb

sóhajta, mialatt vérbeborult szemében a gyűlölet lángja lobogott.

A hazajött fiu, kire most minden szem feszült kíváncsisággal szegződött, rövid gondolkodás után a következő kijelentést tette:

— Testvéreim! A most felszó-
laló Mesteremmel tanult halacha alapján Mésát választom, mert a mi a szolgálé, az az ur tulajdonába megy át. A jelenlevők csak pár perc múlva érték fel ésszel, miképen jutott Eliszómor apja örökébe. Nagy volt az öröm. A vendégek szétszéledésben voltak még, amikor a szolgálak berohantak és Mésa öngyilkosságát hírül adták.

... Nemsokára menyegző volt. A szegény menyasszony nem várt hiába.

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Pályázatok felvételnek: Budapest, Sip ucca 10. — Hirdetések díja előre fizetendő. —

A budapesti aut. orth. izr. hitközség Torász Emesz iskolájánál melamed-állás jövő évi Chesvan hónapban betöltendő. — Pályázótól megkivánjuk, hogy יריש מרבית legyen és נמרא תורה oktatás tekintében kellő gyakorlattal bírjon. Pályázati kérvények, kor stb. feltüntetésével, valamint képesítési s egyéb okmányok másolataival el-
látva, a budapesti aut. orth. izr. hitközség előjáróságához (VII., Dob-u. 35. l. em.) intézendők. Budapest, 5689. Sziván havában. Az előjáróság.

A következő tanévre keresünk 10—12 elemista gyermekeinkhez egy szigoruan vallásos (orth.) tanerőt, aki gyermekeinket vizsgához elkészíti és kezdő héber oktatásban részesíti. Német társalgás megkivántatik. Okleveles előnyben. Természetbeni ellátás. Nő vagy férfi pályázók, fizetési igények megjelölésével, forduljanak pályázatukkal Donáth Samu, Szederes, címre.

ב כ ש ה

הנני בא זה בבקשה אל אחי בני ישראל רחמנים בני רחמנים ובפרט לתלמידי מן זעיל מאונסדאף אשר גם אני אחד מהלמדיו שיעשו עמי אות לטובה כי בצוק עתים הללו ירדתי מנכסי לגמרי והדרכה לא יונגועתה אני עם משפחתי ה' ילדים היו מחוסר להם ר"ל וכל המדות ירוחם מן השמים הכספים ישלחו תחת סימן "תיה עני" אל המערכת.

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allást keresőknl szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sip ucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZONEGY ESZTENDŐ óta közvetít házasságot Nagy Jenő Rákóczi-ut 57.b. — Telefon (cégnélküli levelezés).

HÁZASSÁGOKAT eredményesen közvetít szigorú diszkreáció mellett Rothstein Dávid, S. A. Ujhely, Kossuth Ferenc u. 3.

INTELLIGENS 27 éves fiatal ember vagyok szombattartó állást keresek. Bőr-, vas-, fűszer szakmában jártassággal bírok. Esetleg benősülés lehetséges. „Oth-honra vágyom“ jelígre.

CSODASZEP, vallásos, művelt 20 éves leányomat férjhez adnám biztos existenciával bíró szigoruan vallásos, talmudtudós fiatalemberhez. „Előkelő család 10 000“ jelígre.

JOBBERZÉSÜ orthodox házvezetőnt keresek kéttagu családhoz. Plattner Adolf, Szikszó.

KERESEK jó vallásos házból való ügyes egészséges fiut tanulónak rőtös, divat és férfikonfekció üzletembe. Schnitzler Jenő, Verpelét.

BEFEKTETÉS nélküli társ keresetnek egy jól menő kóser pékséghez. Nőtlen vagy kisebb családú képesített sütők küldjék ajánlatukat. — Handelsmann Herman, Csorna.

JOBBSALÁDBÓL való 23 éves szerény igényű fiatalember, volt talmudista, aki rőtös, divatárú és cipőszakmában jártas, állást keres, vidékre is, esetleg más szakmában is. Üzleti munkán kívül gyermekek tanítását is vállalja. Előbbi működéséről jó bizonyítványokkal rendelkezik. „Szorgalmas és megbízható“ jelígre a kiadóhivatal továbbítja.

VALLÁSOS zsidó asszony háztartás teljes vezetését vállalja. „Megbízható szerény igényű“ jelígre.

MÉSZ, fával és szénnel égetett, kömmentes minőségben, pontos szállítás mellett állandóan kapható Pollák Zsigmond cégnél, Debrecen, Miklós-u. 13.

VÁLLALOK orth. kóser teljes ellátásra iskolai felügyelettel gyermekeket 6—16 évesig. Kohn, Bpest, Kazinci-utca 7. l. em. 6.

PÁLINKA ÜGYNÖKSÉGET keresek Nyiregyháza és környékére, nagy ismerettséggel rendelkező. Cim Friedländer Jenő, Kemece.

FIATAL orth. izr. urileány állást keres gyermekek mellé vagy házikisasszonynak. „Főzés varrásban jártas“ jelígre.

VADONATUJ 8000 km-t futott Pözső, négyülékes, 5 liter benzinfogyasztással, 3500 pengőért eladó. Kedvező fizetési feltételek. „Automobil“ jelígre.

RÉGEN bevezetett orthodox kávémerés és étkezde betegség miatt sürgősen olcsón eladó. Cim meg tudható: Popper, Dob-u. 19.

SZOMBATTARTÁSSAL fizető tanuló lányok felvételnek. Mlle Irén női divatszalon, Akácza u. 57.

SZOMBATTARTÓ szerényigényű tüvegességed, perfekt képkeretező és épületüvegező állást keres. Friedmann Miklós, Tállya.

PARÓKÁT tartós hullámokkal (präparált) hajból legolcsóbban készít Teitelbaum Helén, Miskole Szentpálvi-u. 1.

SÍRKŐVEK minden kivitelben legolcsóbb gyári áron Schreiber Jakab villanyerőre berendezett sarkőüzemében Debrecen, Hunyadi-utca 14.

Siófok fürdőtelep orth. כשר pensió és étterem

Vasutól, strandtól 2 percre. Kitűnő házikoszt. — Pontos kiszolgálás. — Referenciák: a bpesti orth. rabbínatusnál. Pártfogást kér

BLAU, orth. kóser pensió Siófok, Batthyány-utca 6. szám.

Erdőbénye fürdőtelepen kóser konyha, Goldstein debreceni orth. kóser vendéglős vezetése alatt megnyit.

Felélős szerkesztő és kiadóhivatal GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda Budapest, VI., Próféta ucca 7

יידישע צייטונג

ג"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:
Groszberg Lipót ל"ב

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: J. 425-90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

SZERKESZTI:
Groszberg Jenő

Tisobeóv előtt a rádiónál

E héten a budapesti rádió magáról igen sokat beszélgető vállalat lett. Némely zsidó rádió-előfizető vasárnap délelőtt ugyanis azt a kijelentést volt kénytelen tudomásul venni, hogy: a zsidó család; meg azt, hogy: a zsidó mindenre kapható és hogy: Magyarország a zsidók miatt veszett el. A zsidó előfizetők hallották a kijelentéseket és az egész dolog egy napilapba került. A Stúdió igazgatósága hallgatott. Egy délutáni lap azután meginterjúvolja a igazgatóságot s akkor az igazgatóság kimagyarázta magát. Még pedig talmudikus alapon a Stúdió válaszában alapmotívuma ugyanis olyan volt, mintha talmud-studiumból lett volna merítve. Talmud-studium a Stúdióban — ez egészen pikáns dolog! Nem hiába mondják, hogy a „mit üzen a rádió“ c. rész intőzője zsidó, vagy volt zsidó, vagy egyelőre még zsidó. Hát mit is üzent az a Stúdió? Egy talmudi „im tmezo lajmer“-t! A talmudi terminológiában járatlanok részére e kifejezés hosszadalmas magyarázása helyébe egyszerűen ideiktatjuk az igazgatóság feleletét: „először is — ők nem hallották az inkriminált kifejezéseket, másodszor pedig, ahil ha hallották volna is, ők — nem felelősek semmiért.“ Ilyen vi szonyok mellett megnyilatkozhatott végre az illető luteránus lelkész, akinek az idézett zsidóellenes szövegeket tartalmazó prédikációját közvetítette a rádió. A lelkész ur tagadja az egynehány zsidó által hallott kifejezések elhangzását. Ő egyszerűen a farizeusok büneiről és Jeruzsálem pusztulásáról beszélt.

A kijelentéssel az ügy tulajdonképpen el volna intézve, mert hitelt adunk a lelkész ur cáfolatá-

nak. Már csak egy régi cinikus zsidó adoma alapján is. A rabbi előtt bevádolnak egy hitsorsost, hogy szivarozik szombaton, amire a rabbi magához hivatja. A bevádolt elégedett arccal távozik a rabbitól. A feljelentő érdeklődik a rabbinál, amire ez azt mondja: „semmi az egész, az illető tagad“. — És Rabbi Ur ezt elfogadta, hisz én láttam a bünt? — De hát, felelte a rabbi, mit csinálhatnék neki, ha nem tagadott volna, örülök, hogy tagad. — Ennek következtében örülünk mi is, ha a lelkész ur a tagadás álláspontjára helyezkedik. Mert mi volna, ha nem tagadna? . . .

A rádió orthodox vonatkozásairól ugyanis irtunk már a Zsidó Ujság-ban. Akkor arról volt szó, hogy a rádió a dohányuccai izr. templom péntekesti énekeit közvetítse Nagy volt a felbuzdulás, a terv nyomában némely neológ körökben. De egyszerre elcsendesedett az akció. Volt még egy utóhajtása: egy elegáns sóhaj s egy udvarias óhaj — a rádió leg alább zsidó kulturális előadásokat közvetítsen. És akkor egyszerre elhallgatott minden és igaznak bizonyult a Zsidó Ujság megállapítása, az akciónak komolytalan voltáról. De magunk sem hittük volna, hogy ennyire igazunk lesz! Nem hittük volna, hogy annyiban hagyják az ügyet. Hát igazán nem lehetett volna ötven rádióelőfizetéstől toborozni egy csoportot? Nem lehetett volna e megszervezni legalább a lármázást, hogy a rádió igazgatósága ne mondhasa azt: „elhallgattak a zsidók, bevesznek ők mindent“. Hát tényleg minden attól függ, hogy mit veszünk be?

Nem vitatkozunk tehát a prédikáló lelkésszel. Nyugodt lélekkel

vállaljuk a Jeruzsálem pusztulása idején élt vezető farizeusok, egy Rabon Jajchonon ben Zákáj, egy Rabbi Jehajsiá ben Chanano, egy Rabbi Tarfon stb. stb. összes „büneit“ és őket a lelkész ur prédikációja dacára is ideálokknak tekint minden hagyományhü zsidó. Tisobeov napján, a jövő csütörtökön mi is elmélni fogunk a chorban okai fölött s tanulni fogjuk azt, hogy Jeruzsálem az ok nélküli testvérgyűlölet, a „szinász chinom“ miatt omlott össze, tehát e téren Magyarország minden rétege tanulhat még tőlünk. Nem vitatkozunk a Stúdió igazgatóságával sem. Neki is igaza van, ha ilyen könnyen legyűrhetette a neológ péntek-esti akciót, a melynek megindító erélytelenségük miatt felelősek a vasárnapi prédikáció elhangzásáért. És végül a prédikátor és a Stúdió után nekünk is van igazunk, amikor azt mondjuk: az orthodox zsidó a három héten a talmudból tanulja meg, miért omlott össze Jeruzsálem és ne a rádióból. Hiszen hallottunk már véleményt, hogy a rádióra is vonatkoznak a talmud szava: zimro bevésze, chorvo bevésze, hogy a jeruzsálemi szentély pusztulása óta tilos zsidó házban a zene — bizonyos alkalmakat kivéve. Szivleljük ezt meg legalább a jeruzsálemi gyász 3 hetében! S bő kárpótlást nyújthat az elmaradt élvezetért a próféta által kitaláltba helyezett öröm: aki gyászol Jeruzsálemért, az majdan részt vesz annak ujjongásában. . . (sziszü itoh moszajsz kol hámisz-áblim oleho).

A neológ zsidó pedig vegye tudomásul, hogy a zsidó rádióra előfizetni egyelőre még nem megy nagy hazafias kötelesség számba.